

MADRE

HUMAN RIGHTS &
GENDER JUSTICE CLINIC
| MAIN STREET
LEGAL SERVICES
CUNY SCHOOL OF LAW

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ГЕНДЕРНОЮ ОЗНАКОЮ В УКРАЇНІ

Листопад 2024 року

MADRE & HRGJ Clinic при інституті права CUNY, квітень 2025 р.

Заснована в 1985 році, MADRE є міжнародною правозахисною організацією, яка виходить за межі географічних кордонів і поколінь, щоб забезпечити сталий розвиток у сфері гендерної, расової, кліматичної справедливості та справедливості щодо людей з інвалідністю. Ми сприяємо створенню світу, в якому жінки та люди, що перебувають у маргіналізованому становищі, беруть повну участь у формуванні політики та прийнятті рішень, їхній досвід та лідерські якості визнаються й підтримуються, а вони самі на рівних правах мають владу та ресурси у своїх громадах.

Широко визнана за свій досвід і внесок у гендерну юриспруденцію та практику захисту прав людини, Клініка з прав людини та гендерної справедливості при інституті права Університету міста Нью-Йорк (Human Rights and Gender Justice Clinic at CUNY School of Law, CUNY) захищає права людей у міжнародних та регіональних органах з прав людини, а також у національних і місцевих судах та юридичних установах. Наші проєкти спрямовані на боротьбу з гендерною дискримінацією та сексуальним насильством, просування репродуктивних і сексуальних прав, економічних і соціальних прав, а також на заохочення участі жінок у суспільному житті та розширення їхніх прав.

Зміст

Зміст	3
Резюме звіту	4
Методологія	5
Юридична відповідальність за гендерне насильство, пов'язане з конфліктом	5
Передумови: Поширення дискримінаційної політики та гендерного насильства	6
СНПК та інші випадки ГОН, які сталися після 24 лютого 2022 року	9
Патерни СНПК та інших форм гендерно обумовленого насильства	11
Переслідування ЛГБТІК+-людей	12
Перешкоди для повідомлення про злочини, їх документування та забезпечення підзвітності	13
Травматизація та відсутність психосоціальної підтримки	13
Стигматизація та підозри	14
Неналежне поводження та дискримінація з боку слідчих та державних установ	14
Страх помсти з боку кривдника	16
Інтервенції та рекомендації	16
Зміни в законодавстві України	16
Правові реформи та інші заходи для захисту прав ЛГБТІК+ людей	17
Освіта населення	17
Навчання та система контролю	17
Документування злочинів у випадку, коли жертва перебуває в еміграції	18
Додаткові рекомендації	18
<i>Український уряд та органи влади</i>	18
<i>Донори</i>	18
<i>Сектор боротьби з гендерно обумовленим насильством і партнери</i>	19

Резюме звіту

Майже одразу після того, як Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, в лютому 2022 року, повідомлення про сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, (далі — СНПК) та інші форми гендерно обумовленого насильства захопили заголовки газет у всьому світі.¹ Раніше вже висловлювалося занепокоєння стосовно того, що Росія цілеспрямовано переслідуватиме ЛГБТК-людей в Україні, оскільки всередині самої Росії посилюються репресії проти квір-людей, а Путін виправдовує війну необхідністю захищати «традиційні цінності».²

Проте велика кількість злочинів, вчинених російськими військовими, досі не задокументована. Організація Об'єднаних Націй та Офіс Генерального прокурора України (ОГП) ведуть підрахунок злочинів СНПК. Однак органи, що здійснюють розслідування воєнних злочинів, правозахисні групи та працівники соціальних служб дотримуються думки, що це лише незначна частка вчиненого насильства.

Захисники зазначають, що інфраструктура України для повідомлення про сексуальне насильство краще розвинена для військовополонених та інших затриманих, що може спричинити вибіркову похибку в бік повідомлень від чоловіків. Система правосуддя України покладає значний бюрократичний тягар на всіх, хто бажає повідомити про сексуальне насильство. Стигматизація, особливо щодо жінок та жертв ЛГБТІК+, ще далі поглиблює цю проблему. Захисники відзначають, що деякі чоловіки, які пережили насильство, повідомляють про менше перешкод для звернення до правоохоронних органів, особливо якщо вони зазнали сексуального насильства в місцях позбавлення волі, де стигматизація може бути меншою. На момент публікування цього звіту було задокументовано таку кількість скоєних злочинів:

- Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) повідомило про 370 випадків СНПК у період з лютого 2022 року до 31 листопада 2024 року. Серед жертв 252 чоловіки, 106 жінок, 10 дівчат і 2 хлопця.³
- Офіс Генерального прокурора повідомив про 310 випадків СНПК, що відбулися в період від початку повномасштабного вторгнення Росії до 1 серпня 2024 року. Жінки стали жертвами у 197 випадках, чоловіки — у 113, дівчата — у 14, а в одному випадку жертвою став хлопчик.⁴

- Вцілілі повідомили про насильство, включаючи зґвалтування, каліцтво або насильство над геніталіями, примусове роздягання, погрози або спроби зґвалтування, а також примус до споглядання сексуального насильства над членом сім'ї.⁶
- УВКПЛ і ОГП задокументували принаймні один випадок гендерно обумовленого насильства, спрямованого проти члена спільноти ЛГБТІК+.⁵

Організації, які працюють безпосередньо з постраждалими, повідомляють, що контактували із десятками постраждалих від СНПК, які відмовилися спілкуватися із представниками органів, що розслідують воєнні злочини. Вони припускають, що реальна кількість жертв значно більша, ніж наразі відомо уряду чи ООН. Найбільшою перешкодою є те, що слідчі не мають доступу до території, що перебуває під російською окупацією, а отже не можуть документувати скоєні на цій території злочини. Але навіть у тих випадках, коли постраждалі дісталися до контрольованої Україною території або перебувають у регіонах, звільнених від російської окупації, вони все ще стикаються з багатьма перешкодами на шляху до правосуддя та не мають змоги повідомити про вчинене щодо них насильство. До таких перешкод належать:

- Нестача компетентності, чуйності та підготовки українських прокурорів для належного поводження з постраждалими унаслідок СНПК та від інших форм гендерно обумовленого насильства;
- Немоżliвість зв'язатися зі слідчими, особливо у випадках, коли постраждалі виїхали з України;
- Труднощі в обговоренні травматичного досвіду або страх, що розмова з прокурорами призведе до повторної травматизації;
- Побойовання стигматизації та отримання клейма жертви сексуального насильства, або страх отримати підозру за співпрацю з російськими солдатами у випадках примусового сексу;
- Недостатня обізнаність про те, що певні злочини, такі як примусове оголення чи примусовий секс, кваліфікуються як СНПК;
- Страх помсти з боку кривдника, особливо серед постраждалих, які проживають у районах високого ризику окупації російськими військами.

-
- 1 Кора Енгельбрехт. «Українські чиновники заявляють про зростання кількості повідомлень про сексуальне насильство за участю російських військових», *The New York Times* (29 березня 2022 р.).
 - 2 Джей Лестер Федер. «Носи це, або ми заб'ємо тебе до смерті», *The New York Times* (15 березня 2024 р.).
 - 3 УВКПЛ. Звіт про ситуацію в сфері прав людини в Україні за період з 1 вересня до 30 листопада 2024 року. (31 грудня 2024 року), п. 69.
 - 4 Офіс Генерального прокурора України. «Звіт про випадки СНПК станом на 1 серпня 2024 року» [Зберігається в архіві CUNY].
 - 5 Інтерв'ю з Анною Сосонською, 5 серпня 2024 року, [Зберігається архіві CUNY]; УВКПЛ. Звіт про ситуацію в сфері прав людини в Україні за період з 1 лютого до 31 липня 2023 року (4 жовтня 2023 р.), с. 12.
 - 6 Там само.

Офіс Генерального прокурора України вжив заходів для поліпшення роботи з жертвами сексуального насильства, зокрема створив спеціальний підрозділ для розслідування випадків СНПК, провів навчання десятків прокурорів щодо підходів до роботи з постраждалими та організував додаткову підтримку для потерпілих і свідків воєнних злочинів.⁷ Однак організації, що займаються підтримкою постраждалих, вважають, що цих дій недостатньо для покращення роботи прокурорів, поліції та решти чиновників із постраждалими від СНПК та інших форм гендерно обумовленого насильства. Це особливо актуально у випадках, коли жертви належать до вразливих груп і мають підвищений ризик стигматизації або упередженого ставлення, зокрема ЛГБТІК+-люди.

Правові реформи також сприятимуть притягненню до відповідальності за гендерно обумовлені злочини, а також підтримці постраждалих і свідків. Українські правознавці кажуть, що в законодавстві України чітко не визначено поняття сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, що перешкоджає його належному розслідуванню та покаранню. Попри те, що Україна нещодавно ратифікувала Римський статут,⁸ вона не повністю інтегрувала його положення у свій національний законодавчий кодекс, зокрема положення, що стосуються переслідувань за гендерною ознакою.⁹

Позитивною новиною є нещодавно ухвалений Верховною Радою України законодавчий акт, який допоможе вирішити частину цих проблем. Очікується, що він набуде чинності в першій половині 2025 року. Він кодифікуватиме юридичне визначення сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, у контексті російського вторгнення, включаючи широкий перелік таких дій, як зґвалтування, примусова вагітність, примусове оголення, сексуальна експлуатація, калічення статевих органів та інші. Окрім цього, буде створено систему невідкладних проміжних репарацій для тих, хто пережив СНПК.¹⁰

Методологія

Цей звіт базується на дослідженні повідомлень про випадки СНПК та інших форм гендерно обумовленого насильства в Україні з 2014 року по сьогодні, а також на інтерв'ю з представниками більше десятка організацій, які працюють з постраждалими.

До них належать організації, які фокусуються на роботі з жінками та дівчатами, ЛГБТІК+-людьми й займаються документуванням воєнних злочинів. Начальниця спеціалізованого управління щодо злочинів СНПК Офісу Генерального прокурора Анна Сосонська також надала інтерв'ю для підготовки цього звіту.

Звіт фокусується на ймовірних злочинах гендерно обумовленого насильства, скоєних російськими військовими та їхніми проксі-силами в Україні. Російське керівництво відкритим текстом трансливало ненависть до жінок, гомофобні та трансфобні ідеї, щоб виправдати своє вторгнення, надсилаючи чітке повідомлення про заохочення або толерантність до гендерно обумовленого насильства з боку своїх солдатів. Ймовірні злочини, вчинені представниками українських збройних сил, задокументовані з 2014 року,¹¹ також мають бути розслідувані, а постраждалі мають право на належне здійснення правосуддя та репарації. Крім того, з початку повномасштабного вторгнення зросла кількість повідомлень про гендерно обумовлене насильство, зокрема насильство з боку інтимного партнера, серед цивільного населення. Ці випадки є задокументованими порушеннями прав, якими організації повинні продовжувати займатися, щоб і надалі відстежувати та вирішувати проблеми. Це особливо важливо, оскільки ризик гендерного насильства, включаючи сексуальне насильство, щодо внутрішньо переміщених осіб та біженців зріс.¹² Визнання всіх жертв і тих, хто вижив після насильства, а також усвідомлення повного обсягу завданої шкоди під час таких конфліктів є першим кроком на шляху до початку суспільного одужання, яке необхідне для встановлення та збереження миру.

Юридична відповідальність за гендерне насильство пов'язане з конфліктом

Злочин проти людяності, пов'язаний із переслідуванням за гендерною ознакою, є серйозним порушенням основних прав людини на підставі гендеру, яке має каратися на рівні з іншими злочинами.

-
- 7 Кластер з питань захисту України УВКПЛ. «Оновлення аналізу стану захисту України: нагальна потреба у захисті в умовах збройного конфлікту та насилля» (липень 2024 р.).
 - 8 Amnesty International. «Україна: ратифікація римського Статуту — позитивний крок, але необхідно подолати обмеження» (22 серпня 2024 р.).
 - 9 Спілкування з Анною Сосонською, 7 листопада 2024 року, [Зберігається в архіві CUNY].
 - 10 Global Survivors Fund: «Україна прийняла закон про визнання та репарації жертвам сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом» (21 листопада 2024 р.); Проект Закону «Про статус осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України, та невідкладні проміжні репарації» (9 жовтня 2023 р.).
 - 11 Східноукраїнський центр громадських ініціатив. «Війна без правил: гендерно обумовлене насильство, пов'язане зі збройним конфліктом на сході України» (2017), с. 73-77.
 - 12 Координаційна команда ЗВ ГОН, підкласер ГОН в Україні. «Гендерно обумовлене насильство в Україні, перегляд вторинних даних» (27 квітня 2022 р.), с. 2.

До прикладу, гендерна дискримінація майже завжди лежить в основі сексуального насильства, яке одночасно є й злочином, і порушенням основних прав людини. Звинувачення у зґвалтуванні чи інших актах сексуального насильства разом із переслідуванням за гендерною ознакою підкреслює тяжкість як сексуального насильства, так і дискримінації, що лежить в його основі.¹³ Розкриття та визнання існування дискримінації, що призводить до такого насильства, сприяє усуненню причин конфліктів у суспільстві, стимулює як особистісне, так і колективне зцілення, а також забезпечує виплату репарацій.¹⁴

Україна нещодавно ратифікувала Римський статут Міжнародного кримінального суду, а раніше визнала юрисдикцію МКС щодо злочинів, скоєних на її території з 2013 року.¹⁵ Офіс Генерального прокурора відкрив розслідування в Україні в березні 2022 року. МКС вже видав ордери на арешт президента Росії Володимира Путіна та ще трьох російських чиновників.¹⁶

Українські правознавці кажуть, що в законодавстві України чітко не визначено поняття сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, що перешкоджає його належному розслідуванню та покаранню. Вони сподіваються, що нещодавно ухвалений Верховною Радою законодавчий акт, дозволить усунути цю прогалину.¹⁷

Начальниця управління щодо злочинів СНПК Офісу Генерального прокурора Анна Сосонська заявила, що прокуратура висунула підозру російським військовим, обвинувачуваним в СНПК, та звинуватила їх у «порушенні законів і звичаїв війни» (ст. 438 Кримінального кодексу України) з посланням на концепції міжнародного гуманітарного права, зокрема ст. 27 Женевської конвенції та статті 75-77 Додаткових протоколів до Женевської конвенції, які стосуються поводження з особами на окупованих територіях під час міжнародних збройних конфліктів.

Прокурори також покладаються на елементи складу злочинів згідно з Римським статутом Міжнародного кримінального суду в описі СНПК.¹⁸ Україна досі не інтегрувала положення Римського статуту щодо гендерних переслідувань у національне законодавство, сказала пані Сосонська.¹⁹

Юристи та захисники ЛГБТІК+ зазначають, що законодавство України не містить положень, які б дозволяли притягати до відповідальності осіб за воєнні злочини, скоєні з мотивів ненависті. У зв'язку з цим вони висловлюють занепокоєння, що російські злочинці можуть уникнути належного покарання за злочини, вчинені через сексуальну орієнтацію чи гендерну ідентичність потерпілих.²⁰

Передумови: поширення дискримінаційної політики та гендерного насильства

Військовому вторгненню Росії в Україну передували довгострокові пропагандистські спроби переконати українців відмовитися від налагодження тісних зв'язків з Європейським Союзом на користь союзу з Москвою. В основі цієї пропаганди лежала чітко окреслена ідея гендерної дискримінації. Президент Росії Володимир Путін намагався зобразити Росію захисником «традиційних цінностей» на світовій арені, тоді як союзники Кремля в Києві трансливали заяву про те, що євроінтеграція призведе до появи одностатевих шлюбів.²¹

У грудні 2013 року, коли в Україні поширювалися проєвропейські протести, Путін у своєму зверненні до народу заявив, що Росія протистоїть «руйнуванню традиційних цінностей згори», яке відбувається в західних країнах, і передбачив, що зростання толерантності зробить їх «безстатевими та безплідними».²²

¹³ Більше інформації про переслідування за гендерною ознакою можна знайти за посиланням: Прокуратура, [Політика щодо злочинів переслідування за гендерною ознакою](#). Міжнародний кримінальний суд (МКС) (7 грудня 2022 р.).

¹⁴ Там само.

¹⁵ Міжнародний кримінальний суд. [Інформація для жертв](#).

¹⁶ Міжнародний кримінальний суд. [Ситуація в Україні](#).

¹⁷ [Проект Закону «Про статус осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України, та невідкладні проміжні репарації»](#) (9 жовтня 2023 р.).

¹⁸ Інтерв'ю з Анною Сосонською, 5 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

¹⁹ Переписка з Анною Сосонською, 7 листопада 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

²⁰ Інтерв'ю з Анною Сосонською, 5 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY]; Особисте спілкування з Віталієм Матвеевим, серпень 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

²¹ Джей Лестер Федер. [«Російський план повернення Східної Європи за рахунок прав геїв»](#), *BuzzFeed News* (9 листопада 2013 р.).

Путін уже ухвалив внутрішнє законодавство на підтримку цієї риторики, як-от так званий «закон про пропаганду гомосексуалізму», який забороняє пропагування «нетрадиційних сексуальних стосунків серед неповнолітніх», і який він підписав у червні 2013 року.²³ Упродовж наступного десятиліття було ухвалено низку законів, спрямованих проти спільноти ЛГБТІК+, серед яких були й такі, що скасовували досягнення феміністичного руху. Зокрема, у 2017 році за підтримки Російської православної церкви було прийнято закон, який декриміналізував деякі форми домашнього насильства.²⁴ Хоча українські парламентарі також ініціювали схожі законодавчі ініціативи, які могли б обмежити права спільноти ЛГБТІК+, тиск з боку Європейського Союзу зміг зупинити прийняття законів, аналогічних російському закону про «пропаганду».²⁵

На тлі розбіжностей у поглядах Росія здійснила свій напад на Україну. У 2014 році Росія вперше незаконно захопила українську територію, анексувавши Крим. Крім того, завдяки підтримці незаконних збройних формувань Росія встановила контроль над частинами східного Донбасу, де було проголошено незалежність так званих «Донецької Народної Республіки» (ДНР) та «Луганської Народної Республіки» (ЛНР). Лідери всіх трьох окупованих територій одразу підтримали всі ідеї щодо гендерної дискримінації, які просуває Кремль.

«Гендер виявився однією з підстав для вчинення злочинів під час російсько-української війни, поряд з іншими факторами, такими як етнічна приналежність, політичні переконання, сексуальна орієнтація тощо», — сказав Гюндуз Мамедов, колишній заступник Генерального прокурора України, який створив спеціалізовані підрозділи з розслідування воєнних злочинів і сексуального насильства в той час, коли ці території знаходились під окупацією.²⁶

Наприклад, командир ЛНР заявив: «Жінка повинна бути хранителькою домашнього вогнища, матір'ю Якщо хочеш залишатися чесною та вірною своєму чоловікові, сиди вдома й вишивай... Пора згадати, що ти росіянка!»²⁷ Східноукраїнський центр громадянських ініціатив (СЦГІ) також задокументував «систематичні прояви гендерно обумовленого насильства у ДНР та ЛНР, де велися активні бойові дії та панувала безкарність за порушення прав людини».²⁸

Гендерно обумовлене насильство та інші ймовірні військові злочини або злочини проти людяності були недостатньо задокументовані протягом цього періоду. Правозахисні організації не мали доступу до постраждалих регіонів.²⁹ Крім того, Генеральна прокуратура України створила відділ з розслідування військових злочинів лише у 2019 році.³⁰

«Я переконаний, що ми ще не до кінця усвідомлюємо масштаби трагедії», — сказав ексзаступник прокурора Мамедов.³¹

Однак, багато людей, яким вдалося вижити, та свідків все ж таки змогли переказати свої історії документалістам або репортерам. Наприклад, організація СЦГІ задокументувала багато серйозних випадків СНПК на основі свідчень осіб, які пережили незаконне утримання під вартою в ДНР і ЛНР. Серед численних видів катування, з якими стикалися затримані жінки, вони повідомили про масові випадки зґвалтування.

Також вони стикалися з погрозами або спробами зґвалтування та були змушені спостерігати за сексуальним насильством над іншими полоненими. Члени озброєних груп жорстоко поводитися з вагітними жінками, яких незаконно утримували під вартою, в тому числі були випадки побиття у живіт, очевидно, щоб викликати у жінок викидень.³²

22 Наталія Васильєва. «Путін захищає російські консервативні цінності», *The Associated Press* (12 грудня 2013 р.).

23 Associated Press. «Росія ухвалила закон проти геїв», *The Guardian* (30 червня 2013 р.).

24 Шон Уокер. «Путін схвалив законодавчі зміни, що декриміналізують деякі види домашнього насильства», *The Guardian* (7 лютого 2017 р.); Джей Лестер Федер. «Нова хвиля переслідувань квір-спільноти в Росії», *Foreign Policy* (6 серпня 2024 р.).

25 Джей Лестер Федер. «Російський план повернення Східної Європи за рахунок прав геїв», *BuzzFeed News* (9 листопада 2013 р.).

26 Переписка з Гюндузем Мамедовим, 1 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

27 Східноукраїнський центр громадських ініціатив. «Війна без правил: гендерно обумовлене насильство, пов'язане зі збройним конфліктом на сході України» (2017), с. 34.

28 Там само, с. 35.

29 Там само.

30 Переписка з Гюндузем Мамедовим, 1 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

31 Там само.

32 Східноукраїнський центр громадських ініціатив. «Війна без правил: гендерно обумовлене насильство, пов'язане зі збройним конфліктом на сході України» (2017), с. 49.

Затримані чоловіки повідомили про поширені випадки примусового роздягання та сексуального приниження, а також зазнавали сексуального насильства, включаючи анальне проникнення за допомогою предметів, ураження електричним струмом або пошкодження геніталій іншими способами, не враховуючи інших видів тортур. Чоловіків також змушували бути свідками сексуального насильства над іншими та погрожували сексуальним насильством над їхніми родичами.³³

Організація Об'єднаних Націй також задокументувала численні випадки гендерного насильства, вчиненого озброєними групами в цивільних районах, включаючи підозри у зґвалтуванні, груповому зґвалтуванні та вбивстві жінок.³⁴ Ексзаступник прокурора Мамедов підтвердив спостереження ООН³⁵ і НУО про те, що у звітах частим місцем для зґвалтування фігурували блокпости, а також інші місця, де бойовики не мали жодних обмежень в жорсткому поведженні.³⁶

Спільнота ЛГБТІК+ також зіткнулася зі зростанням випадків переслідування в Криму, ДНР та ЛНР. «Закон про гей-пропаганду» набув чинності в Криму, оскільки Росія поширила всі свої закони на нещодавно приєднані території, а режими ДНР і ЛНР створили подібні положення у своєму законодавстві.³⁷ Лідери цих територій та Криму також підтримали анти-ЛГБТІК+ риторику Москви.

«Влада не дозволить пропагувати те, що суперечить моральним цінностям народів Криму та викликає обурення й огиду в переважній більшості жителів Криму», — заявив політичний лідер Криму Сергій Аксьонов у 2016 році.³⁸ Валерій Іллічов, депутат міської ради кримського міста Сімферополя, написав вірш, у якому закликав «захистити дітей від геїв», перекривши «їм постачання кисню».³⁹

Командир одного зі збройних угруповань ДНР заявив в інтерв'ю, що «культура гомосексуалізму поширюється... Тому ми повинні вбивати всіх, хто до цього причетний».⁴⁰

До повномасштабного вторгнення вдалося зібрати лише обмежену документацію щодо переслідувань ЛГБТІК+ на цих територіях. Це було непросто завданням, оскільки багато ЛГБТІК+-організацій та активістів залишили райони, які опинилися під контролем Росії та її проксі-сил. Українські прокурори були зацікавлені в розслідуванні цих злочинів, сказав ексзаступник генпрокурора Мамедов, але вони не змогли домовитися щодо співпраці з квір-людьми в окупації.⁴¹ Однак є докази того, що ЛГБТІК+-люди зазнавали переслідувань з боку дружинників, учасників бойових дій та поліції окупаційної влади.

Наприклад, у червні 2014 року група озброєних чоловіків напала на нічний гей-клуб у Донецьку, побила та пограбувала відвідувачів.⁴² ЛГБТІК+-організація «Наш світ» задокументувала численні випадки, коли групи людей за допомогою додатків для знайомств або соціальних мереж заманювали представників ЛГБТІК+ з метою пограбування або вимагання, в тому числі групи, до складу яких входили особи, схожі на бойовиків та поліцейських.⁴³ Чоловік, який перебував у незаконному місці ув'язнення в Луганську, повідомив, що бачив, як викрадачі ґвалтували чоловіка-гея ручкою від мітли, били його та піддавали іншим фізичним знущанням.⁴⁴ Організація АДЦ «Меморіал» опублікувала у 2018 році відеозапис свідчень чоловіка-гея, який заявив, що його затримала поліція, жорстко побила та сексуально зґвалтувала туалетною щіткою.⁴⁵

33 Там само, с. 51-53.

34 УВКПЛ. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, в Україні — 14 березня 2014 р. до 31 січня 2017 р. (лютий 2017 р.) параграфи 102-106.

35 Там само, параграфи 99-101.

36 Переписка з Гюндузем Мамедовим, 1 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

37 АДЦ «Меморіал» і Центр громадянських свобод. Порушення прав ЛГБТІ в Криму та на Донбасі: Проблема гомофобії на територіях, невідконтрольних Україні (2016 р.), с. 45.

38 Там само, с. 24.

39 Там само.

40 УВКПЛ. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, в Україні — 14 березня 2014 р. до 31 січня 2017 р. (лютий 2017 р.), виноска 102.

41 Джей Лестер Федер. «Носи це, або ми заб'ємо тебе до смерті», *The New York Times* (15 березня 2024 р.).

42 АДЦ «Меморіал» і Центр громадянських свобод. Порушення прав ЛГБТІ в Криму та на Донбасі: Проблема гомофобії на територіях, невідконтрольних Україні (2016 р.), с. 31.

43 «Справи 2017-2021 рр.» від 26 червня 2024 р. [Зберігається в архівах організації «Наш світ»].

44 Східноукраїнський центр громадських ініціатив. «Війна без правил: гендерно обумовлене насильство, пов'язане зі збройним конфліктом на сході України» (2017 р.), с. 46-47.

45 Галя Койнаш. «Катували за гомосексуальність після анексії Криму Росією», *Права людини в Україні — Інформаційний портал Харкова*

СНПК та інші випадки ГОН, які сталися після 24 лютого 2022 р.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року призвело до зростання масштабів гендерного насильства, пов'язаного з конфліктом, зокрема сексуального насильства щодо цивільних осіб і вплинуло на ставлення російських військових до людей, які опинилися в російському полоні. Попри переконання багатьох, що статистичні дані, зібрані Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) і Офісом Генерального прокурора, відображають лише частину ймовірно скоєних злочинів Російською Федерацією на території України з початку повномасштабного вторгнення, вони також містять інформацію про випадки гендерно обумовленого насильства щодо громадян України.

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну ОГП зареєстрував понад 140 000 заяв проти російських військ.⁴⁶ З того моменту й до 1 серпня 2024 року він отримав повідомлення про 310 «фактів» СНПК.⁴⁷ (Це кількість зафіксованих інцидентів СНПК, а не жертв, оскільки одна людина могла стати жертвою кількох «фактів». ОГП не оприлюднює точну кількість жертв з метою збереження їхньої конфіденційності).

У 197 із цих інцидентів жертвами були жінки, у 113 — чоловіки, у 14 — дівчата, а в одному — хлопчик.⁴⁸ На сьогодні українська прокуратура отримала свідчення принаймні однієї ЛГБТІК+-особи, яка заявила, що стала об'єктом злочину через свою сексуальну орієнтацію.⁴⁹ Кілька російських військових вже були звинувачені в одній справі за порушення прав людини, яке включало незаконне утримування, жорстоке поводження та катування.

Прокуратура також продовжує розслідування цієї справи, стосовно сексуального насильства.⁵⁰

УВКПЛ повідомило про 370 випадків СНПК у період з лютого 2022 року до 30 листопада 2024 року. Серед жертв 252 чоловіка, 106 жінок, 10 дівчат і 2 хлопчики.⁵¹ Більшість із цих випадків сталася під час ув'язнення, а також більша частина жертв були полоненими. Незалежна міжнародна комісія ООН із розслідування порушень в Україні збирила свідчення про випадки сексуального насильства, що прирівнюються до тортур, які відбулися у 41 контрольованому Росією місці ув'язнення.⁵² У 53 випадках жертвами були цивільні жителі, що перебували в житлових районах. Ще 2 людини стали жертвами під час так званого процесу «фільтрації» в Росії, що може прирівнюватися до незаконного адміністративного затримання.⁵³ УВКПЛ опублікувало резюме справи про переслідування чоловіка-гея. У 2022 році російські силовики незаконно затримали його на кілька тижнів, побили, обзивали гомофобними словами, піддали принизливому поводженню та «допитували про його сексуальну орієнтацію та нібито підтримку ЛГБТІ+». УВКПЛ також повідомило, що «[о]дин охоронець зґвалтував його орально».⁵⁴

УВКПЛ також задокументувало факти гендерно обумовленого насильства, що включають сексуальне насильство щодо жінок. Дві жінки-військовополонені та шість цивільних жінок повідомили, що охоронці застосовували до них сексуальне насильство як форму тортур під час ув'язнення. Це включало зґвалтування та інші форми сексуального насильства, погрози зґвалтування, ураження сосків електричним струмом і примусове оголення, зокрема перед іншими чоловіками.⁵⁵

Група захисту прав людини (7 вересня 2018 р.).

46 Допис Офісу Генерального прокурора України в мережі Х. «Статистика #Російських воєнних злочинів за останній тиждень: 29 листопада – 6 грудня 2024 р. Зареєстровано 526 нових злочинів. Принаймні 593 дітей вбито, 1711 поранено (дані без повного врахування місць активних бойових дій)». Х (6 грудня 2024 р.).

47 Офіс Генерального прокурора України. «Звіт про випадки СНПК станом на 1 серпня 2024 року» [Зберігається в архіві CUNY].

48 Офіс Генерального прокурора України. «Звіт про випадки СНПК станом на 1 серпня 2024 року» [Зберігається в архіві CUNY].

49 Інтерв'ю з Анною Сосонською, 5 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

50 Джей Лестер Федер. «Носи це, або ми заб'ємо тебе до смерті», *The New York Times* (15 березня 2024 р.).

51 УВКПЛ. Звіт про ситуацію в сфері прав людини в Україні за період з 1 вересня до 30 листопада 2024 року (31 грудня 2024 р.), п. 69.

52 ІІСІУ, Звіт Незалежної міжнародної комісії з розслідування порушень в Україні (25 жовтня 2024 р.), п. 47.

53 Там само та Human Rights Watch. «В нас не було вибору» (2022 р.).

54 УВКПЛ. Звіт про ситуацію в сфері прав людини в Україні за період з 1 лютого до 31 липня 2023 року (4 жовтня 2023 р.), п. 56.

55 Там само, п. 57.

Наприклад, у травні 2022 року в Донецькій області російські війська взяли в полон військовослужбовицю. Під час перебування у місці утримання озброєні чоловіки намагалися примусити її до сексу із солдатами, які там знаходилися, однак вона змогла уникнути цього, заявивши, що хвора і має менструацію. Через тиждень її перевезли до виправної колонії в Росії, де крім інших принижень та форм жорстокого поводження, її змушували присідати оголеною в присутності чоловіків та користуватися туалетом під наглядом охоронців.⁵⁶ Четверо цивільних жінок і дівчина повідомили про сексуальне насильство з боку російських збройних сил. У липні 2022 року стався випадок сексуального насильства в місті Донецьк, російські військові викрали жінку та, погрожуючи пістолетом, зґвалтували її.⁵⁷

Організації, які надають допомогу постраждалим і ведуть документацію щодо порушень прав людини, погоджуються, що справжня кількість СНПК та інших гендерних злочинів, вчинених російськими військами в Україні, кардинально перевищує надані УВКПЛ числа.

«Офіційно заявлена кількість інцидентів СНПК не відображає реальної картини, оскільки, за приблизними оцінками, таких випадків в 10 разів більше, ніж наразі задокументовано», — описує ситуацію Юлія Анасова, юридичний експерт організації «Ла Страда-Україна». «Порівняно з іншими міжнародними злочинами, скоєними під час війни Росії проти України, сексуальне насильство залишається одним із найбільш прихованих, недостатньо висвітлених і стигматизованих злочинів».⁵⁸

НУО, які працюють з постраждалими, погоджуються з цим. Десятки постраждалих від СНПК звертаються до них за послугами, але не хочуть повідомляти в правоохоронні органи про випадки насильства. Наприклад, Global Survivors Fund (Глобальний фонд допомоги постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом), який проводить пілотний проєкт із надання компенсацій постраждалим від СНПК, отримував близько 100 звернень щомісяця в період з травня по липень 2024 року без проведення інформаційної кампанії, зазначив Федір Дунебабін, представник GSF в Україні.

За його оцінками, якщо організація проведе належну інформаційну кампанію, цифри можуть сягнути 2000 випадків на рік.⁵⁹

Українська фундація громадського здоров'я, яка через платформу SafeWomanHUB надає онлайн-підтримку постраждалим, співпрацювала зі 110 постраждалими, які не перебувають на обліку в ОГП, повідомила директор організації Галина Скіпальська.⁶⁰ Організація «Ла Страда-Україна», яка забезпечує роботу національної гарячої лінії з питань попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації, отримала 92 дзвінки від жертв СНПК. За словами юридичного експерта організації Юлії Анасової, більшість жертв, що звернулися на гарячу лінію, не спілкувалися зі слідчими.⁶¹

Слідчі та представники ЛГБТІК-організацій висловлюють спостереження про те, що квір-люди вкрай рідко повідомляють про випадки насильства.

«З того, що я спостерігаю в Telegram та інших соціальних мережах, я впевнена, що загальна кількість інцидентів сексуального насильства, пов'язаних із конфліктом та скоєних представниками російських збройних сил проти ЛГБТ-спільноти, набагато більша, ніж повідомляється», — розповіла начальниця управління щодо злочинів СНПК Офісу Генерального прокурора Анна Сосонська. «Той факт, що нам вдалося зафіксувати лише один випадок, не означає, що інших випадків не існує».

Українські ЛГБТІК+-організації задокументували ще кілька випадків жорстокого поводження з боку росіян, жертвами яких стали квір-люди. Організації наголошують на тому, що необхідно докласти значно більше зусиль для визначення повного масштабу та кількості порушень прав людини або злочинів за гендерною ознакою, скоєних російськими військовими.

Одеська громадська організація «Прожектор» в партнерстві з благодійною організацією «Інша» та за підтримки ЛГБТІК+-організації Outright, детально задокументували сім випадків гендерного насильства на підставі сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності, які мали місце під час російської окупації міста Херсон у період з березня по листопад 2022 року.

⁵⁶ Там само, п. 58.

⁵⁷ Там само, п. 59.

⁵⁸ Юлія Анасова. «Чи можлива комплексна реакція на міжнародні злочини в умовах триваючої війни? Як уряд та громадянське суспільство в Україні борються з сексуальним насильством», *White Paper* (2024 р.).

⁵⁹ Інтерв'ю з Федором Дунебабіним, 30 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

⁶⁰ Інтерв'ю з Галиною Скіпальською, 31 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

⁶¹ Інтерв'ю з Юлією Анасовою, 2 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

В них входять три випадки фізичного та сексуального насильства над полоненими, випадок сексуального насильства із загрозою розстрілу на російському блокпосту, а також злом офісів організації «Інша» російськими солдатами.⁶² Показання постраждалих, яким вдалося виїхати з окупованої території, свідчать про те, що російські солдати шукали представників ЛГБТКІ+, зокрема перевіряючи мобільні телефони людей на наявність додатків для одностатевих знайомств.⁶³

Національна ЛГБТКІ+-організація «Наш світ» задокументувала ще декілька випадків жорстокого поводження з квір-людьми з боку російських солдатів. Більшість із них пов'язані з переслідуваннями чи насильством на блокпостах або з боку солдатів, які здійснювали патрулювання.⁶⁴

Патерни СНПК та інших форм гендерно обумовленого насильства

Хоча злочини задокументовані не в повному обсязі та здається, ніби насильницька тактика російських військ змінюється в залежності від часу та місця,⁶⁵ слідчі та організації, що допомагають постраждалим виявили деякі закономірності, які повторюються у злочинах гендерно обумовленого насильства, пов'язаного з конфліктом, зокрема сексуального насильства.

Схоже, що застосування деяких форм сексуального насильства — це доволі розповсюджена практика, яку використовують російські військові щодо полонених, не враховуючи інших видів катування.

До цього входять примусове оголення, зґвалтування, погрози затриманих або членів їхніх сімей, примус бути свідком сексуального насильства над іншими, а також катування електричним струмом чи завдання болю статевим органам постраждалих.⁶⁶ Федір Дунебабін, регіональний директор Global Survivors Fund в Україні, підрахував, що 60 % тих, хто пережив затримання російськими військовими, постраждали від СНПК.⁶⁷ Особи, пов'язані або підозрювані у зв'язках з українськими військовими чи іншими організаціями, що підтримують уряд у Києві, часто стають мішенню для такої форми насильства.

Олександра Романцова зазначила, що сексуальне насильство над чоловіками є особливо поширеним явищем, оскільки воно базується на культурних стереотипах та упередженнях щодо гомосексуалів. «Тут Російська Федерація підштовхує чоловіків до таких дій.... Адже росіяни поділяють думку, що якщо хтось із вашого оточення дізнається, що вас зґвалтували чоловіки, ви будете абсолютно маргіналізовані... для них неприродно бути ЛГБТ-людиною», — сказала вона.⁶⁸

У деяких випадках жертвами сексуального насильства, вчиненого російськими військовими, ставали жінки, які належали до родин проукраїнських активістів або чинних українських військових.⁶⁹ За словами Сосонської, прокуратура задокументувала специфічний патерн такого насильства у звільнених від російської окупації Миколаївській та Херсонській областях.⁷⁰

«Росіяни свідомо вчиняли сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, проти групи людей, що стала для них мішенню, та їхніх родичів жіночої статі. Вони цілеспрямовано використовують насильство як зброю для руйнування цих сімей і для знищення України як нації», — сказала Сосонська.⁷¹

62 Громадська організація «Прожектор». «Документування військових злочинів проти ЛГБТКІ+ в Херсоні» (березень 2024 р.).

63 Там само, с. 7.

64 Правозахисний ЛГБТ Центр «Наш світ». «Битва за свободу — ситуація ЛГБТК в Україні у 2022 році» (2023 р.), с. 32-34; Правозахисний ЛГБТ Центр «Наш світ». «Ситуація ЛГБТК-осіб в Україні у 2023 році» (2023 р.), с. 7; Правозахисний ЛГБТ Центр «Наш світ». «Ситуація ЛГБТК-осіб в Україні в січні-червні 2024 року» (2024 р.), с. 7.

65 Інтерв'ю з Анною Сосонською, 5 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

66 Інтерв'ю з Федором Дунебабіним, 30 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY]; Інтерв'ю з Галиною Скіпальською, 31 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY]; Інтерв'ю з Христиною Кіт, 28 червня 2024 року [Зберігається в архіві CUNY].

67 Інтерв'ю з Федором Дунебабіним, 30 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

68 Там само та інтерв'ю з Олександром Романцовою, 1 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY]. Федір Дунебабін підтримав думку Романцевої, сказавши, що жертви бояться, що їх сприйматимуть як геїв, «а багато чоловіків, які досі живуть в Україні, кажуть, що не хочуть мати офіційний статус такої людини... [Росіяни] використовують цю схему, щоб не тільки зламати людину, а й накласти на неї тавро на все життя».

69 Інтерв'ю з Анною Сосонською, 5 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY]; інтерв'ю з Галиною Скіпальською, 31 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

70 Інтерв'ю з Анною Сосонською, 5 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

71 Там само.

Находило багато повідомлень про зґвалтування від жінок з окупованих територій, у тому числі у випадках, коли російські солдати заселялися в будинки місцевих мешканців. Про це також повідомляла директорка Української фундації громадського здоров'я Галина Скіпальська. Вони отримали багато повідомлень про зґвалтування в Бучі — передмісті Києва, яке на початку повномасштабного вторгнення було жорстоко окуповане. «Вони роблять це, щоб принизити людей, за те, що вони українці, патріоти своєї країни», — сказала Скіпальська. «Це відбувається систематично, і, схоже, Росія заздалегідь готувала своїх військових до таких дій».

Повідомлялося, що багато зґвалтувань цивільних відбувалися в їхніх власних будинках або місцях, які використовувалися як укриття.⁷² На територіях довготривалої окупації жінок примушували до статевих стосунків, загрожуючи їх здоров'ю, або шантажуючи заподіянням шкоди їх родині. Випадки такого насильства обтяжує, ще той факт, що слідчі та представники громади можуть не визнати цих жінок жертвами.⁷³ В одному з таких випадків жінка з Бучі, яка змушена була погодитися на секс з російськими солдатами, щоб врятувати свою 13-річну доньку від зґвалтування, після звільнення міста зіткнулася зі стигматизацією та недовірою з боку сусідів. Більше того, проти неї було розпочато розслідування щодо ймовірного колабораціонізму.⁷⁴

Переслідування ЛГБТІК+-людей

Хоча далеко не всі злочини вдалося задокументувати, зокрема через обмежений доступ правозахисників до окупованих Росією територій, показання постраждалих людей, які змогли втекти, а також риторика російського керівництва свідчать про те, що насильство проти представників ЛГБТІК+ є однією з характерних рис російського вторгнення.

Президент Путін і російські засоби масової інформації відкрито підбурюють до такого переслідування.⁷⁵ З початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року Путін виправдовував свої дії як нібито єдиний спосіб протистояти західним країнам, які, за його словами, прагнуть «знищити наші традиційні цінності та нав'язати свої хибні ідеали... що ведуть до деградації та розпаду, оскільки суперечать людській природі».⁷⁶ У своїй промові у вересні 2022 року, коли Росія незаконно анексувала чотири українські регіони, Путін зробив ще більш різку заяву, стверджуючи, що прийняття трансгендерних людей «йде в супереч з релігією» та є «чистим сатанізмом».⁷⁷

Росія також внесла кілька законопроектів проти спільноти ЛГБТІК+, які їхня влада напряму пов'язує із військовими зусиллями. Зокрема, визнали рух за права ЛГБТІК+ «екстремістським».⁷⁸ «Військова спецоперація відбувається не тільки на полях битв, а й у свідомості, в головах і душах людей», — заявив депутат російського парламенту, автор закону про заборону публічних виступів на тему спільноти ЛГБТІК+ Олександр Хінштейн. «ЛГБТ сьогодні є інструментом гібридної війни. І в цій гібридній війні ми повинні захищати наші цінності. Ми повинні захистити наше суспільство та наших дітей».⁷⁹

Наразі лише одна квір-людина публічно розповіла про жорстоке поводження з боку російських солдатів, що яскраво демонструє стигму, з якою стикаються жертви зі спільноти ЛГБТІК+. Олексій Полухін поділився, що після того, як на блокпосту в окупованому Херсоні російські солдати дізналися про його гомосексуальну орієнтацію, вони почали його словесно принижувати, били та змусили одягти сукню на перший допит. Потім його тримали під вартою протягом 64 днів, неодноразово допитуючи про місцезнаходження активістів ЛГБТІК+.

72 Global Survivors Fund. «Дослідження в Україні щодо стану та можливостей надання репарацій жертвам сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом» (травень 2022 р.), с. 6.

73 Вероніка Стрижинська. «Репарації, що мають бути виплачені жертвам сексуального насильства під час війни в Україні», *The Guardian* (26 квітня 2024 р.).

74 Еліс Спері. «Вороги всередині: українська жінка захистила свою дочку від російських солдатів — і була звинувачена у співпраці з ворогом», *The Intercept* (27 вересня 2023 р.).

75 Джей Лестер Федер. «Носи це, або ми заб'ємо тебе до смерті», *The New York Times* (15 березня 2024 р.).

76 Президент Росії Володимир Путін. «Звернення Президента Російської Федерації» (24 лютого 2022 р.).

77 Президент Росії Володимир Путін. «Підписання договорів про приєднання Донецької та Луганської народних республік і Запорізької та Херсонської областей до складу Росії» (30 вересня 2022 р.).

78 Джей Лестер Федер. «Нова хвиля переслідувань квір-спільноти в Росії», *Foreign Policy* (6 серпня 2024 р.).

79 Там само

Наразі Полухін співпрацює з прокуратурою України, яка висунула звинувачення щодо незаконного утримування під вартою, жорстокого поводження та тортур по його справі. Також прокуратура розслідує інциденти сексуального насильства щодо потерпілого.⁸⁰

Полонений гетеросексуальної орієнтації, який знаходився у тому ж ізоляторі, що й Полухін, сказав, що випадково дізнався, що російські наглядачі тримали двох полонених у камері, яку вони назвали «камерою для підорів».

Роман Баклажанов, який був затриманий за членство в націоналістичному угрупованні «Правий сектор», сказав, що перебував у камері поруч із «кімнатою тортур», де почув, як щонайменше двох чоловіків, за словами наглядачів, зґвалтували поліцейською дубинкою, і розповів про ще один (третій) інцидент, коли гея змусили зґвалтувати іншого в'язня. Він зазначив, що квір-люди стикаються з найгіршим поводженням перебуваючи в полоні.⁸¹

Одеська громадська організація «Прожектор» записала детальні показання двох інших квір-людей, які зазнали жорстокого насильства з боку російських солдатів. Мова йдеться про лесбійку, затриману після того, як солдати виявили райдужний прапор у її будинку, та гея, якого ледь не стратили на російському блокпосту. Через два дні після затримання Полухіна російські військові увірвалися в херсонський офіс ЛГБТІК-організації «Прожектор».⁸² Солдати також перевіряли телефони людей на наявність додатків для одностатевих знайомств.⁸³ Як зазначалося вище, інші ЛГБТКІ+ та феміністичні організації також отримували повідомлення від осіб, які зазнали сексуального насильства чи інших форм тортур з боку російських солдатів через свою сексуальну орієнтацію чи гендерну ідентичність.⁸⁴

Перешкоди для повідомлення про злочини, їх документування та забезпечення підзвітності

Розслідування злочинів, пов'язаних з СНПК та іншими формами гендерно обумовленого насильства, ускладнюється через неможливість правоохоронців дістатися до постраждалих, які все ще знаходяться на окупованих Росією територіях. Багато жертв і свідків злочинів, яким вдалося втекти з-під російського контролю, виїхали за кордон, а українські слідчі не мають необхідних ресурсів для збору свідчень від людей, які перебувають поза межами країни.

Однак навіть на території, підконтрольній українському уряду, жертви стикаються з численними труднощами у спробах повідомити про злочини та отримати доступ до правосуддя. Слідчі та ті, хто надає підтримку постраждалим, виявили чимало причин, через які люди не розповідають про пережите.

Травматизація та відсутність психосоціальної підтримки

Як і в інших країнах, основною перешкодою для повідомлення про сексуальне та гендерне насильство є те, наскільки складно людям говорити про свою особисту травму.

Ця травма обтяжується додатковими переживаннями, для тих, хто пережив гендерне насильство в умовах війни в Україні. Люди часто змушені покинути свої домівки, залишаються без будь-яких засобів до існування, втрачають житло та близьких. Постраждалі від насильства в Україні також стикаються з труднощами в доступі до психологічної та медичної допомоги.⁸⁵

«Думаю, що більшість тих, хто пережив СНПК, спочатку не хочуть спілкуватися з поліцейськими чи прокуратурою», — каже Христина Кіт, представниця «ЮрФем». «Коли вони відчують себе в безпеці і отримують допомогу соціальних працівників або психологів, вони більше відкриті до діалогу із правоохоронними органами».⁸⁶

80 Джей Лестер Федер. «Носи це, або ми заб'ємо тебе до смерті», *The New York Times* (15 березня 2024 р.).

81 Інтерв'ю з Романом Баклажановим, 1 листопада 2023 року. [Зберігається в архіві CUNY].

82 Громадська організація «Прожектор». «Документування військових злочинів проти ЛГБТКІ+ в Херсоні» (березень 2024 р.).

83 Там само, с. 7.

84 Переписка з Олено Шевченко, виконавчим директором ГО «Інсайт», 8 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY]; Правозахисний ЛГБТ Центр «Наш світ». «Битва за свободу — ситуація ЛГБТК в Україні у 2022 році» (2023 р.), с. 32-34; Правозахисний ЛГБТ Центр «Наш світ». «Ситуація ЛГБТК-осіб в Україні у 2023 році» (2023 р.), с. 7; Правозахисний ЛГБТ Центр «Наш світ». «Ситуація ЛГБТК-осіб в Україні в січні-червні 2024 року» (2024 р.), с. 7.

85 Global Survivors Fund. «Дослідження в Україні щодо стану та можливостей надання репарацій жертвам сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом» (травень 2022 р.), с. 6.

86 Інтерв'ю з Христиною Кіт, 28 червня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

Організації, які надають послуги підтримки постраждалим від СНПК, кажуть, що часто потрібно кілька разів поспілкуватись, перш ніж постраждалі зможуть розказати, що з ними сталося.

«Дуже мало людей, дзвонять і одразу по телефону розповідають про те, що вони стали жертвами СНПК та просять про допомогу», — сказала Галина Скіпальська. Зазвичай люди звертаються в організацію через проблеми з фізичним або психічним здоров'ям, які спостерігаються у них самих або у їхніх дітей, лише згодом співробітники організації встановлюють, що ці симптоми пов'язані із сексуальним насильством.

Стигматизація та підозри

Фахівці, які працюють із постраждалими, зазначають, що однією з головних причин небажання повідомляти про злочини є страх стигматизації. Жертви сексуального насильства часто бояться, що їх звинуватять у недостатньому опорі або навіть припустять, що вони співпрацювали зі своїми кривдниками.

Спеціалісти зазначають, що проблеми зі стигматизацією залежать від статі жертви. Наприклад, жінок, яких російські солдати змушували до сексу поза межами ізолятора, члени громади чи слідчі можуть допитувати, чи достатньо вони чинили опір. У випадках, коли вони піддалися сексу під примусом, жінки можуть не усвідомлювати, що це вважається сексуальним насильством і є злочином. У таких ситуаціях вони можуть боятися звинувачень від сусідів у співпраці з російськими військовими або розслідування цієї «співпраці» українською поліцією.⁸⁷

«Наразі це найбільша проблема, і одна з головних причин, чому наші клієнти не хочуть документувати факт злочину», — зазначила директорка Української фундації громадського здоров'я Галина Скіпальська. «Вони бояться, що будуть запитання з розряду, що ви там робили? Чому ви не сказали їм зупинитися? Чому ви займалися сексом із військовим російської армії та проживали із цим кривдником?»⁸⁸

Жінки, які перебувають у стосунках із чоловіками, часто турбуються про реакцію свого партнера на інформацію про пережите насильство, зазначає Галина Скіпальська. В одному з випадків жінка, яка десять років намагалася завагітніти від свого чоловіка — українського військовослужбовця, — завагітніла внаслідок насильства з боку російського окупанта й звернулася по аборт. «Ви можете собі це уявити? Чи захоче вона документувати факт злочину? Звичайно, ні», — каже Скіпальська.

Представниця відділу розслідувань СНПК Офісу Генерального прокурора Анна Сосонська сказала, що чоловіки, в свою чергу, стикаються з іншими труднощами, повідомляючи про сексуальне насильство. «Якщо чоловік зазнав сексуального насильства або сексуалізованих тортур, він може не захотіти повідомляти про ці злочини, щоб не виникало сумнівів у його маскулінності», — сказала вона. Ситуація може загострюватися, якщо їх опитують такі інституції, як Національна поліція чи СБУ. Навіть у відповідь на дуже конкретні запитання про форми сексуалізованих тортур — наприклад, ураження геніталій електричним струмом — жертви чоловічої статі можуть описувати насильство більш загальними словами, наприклад «тортури» та «військові злочини».⁸⁹ Проте деякі чоловіки повідомили про сексуальне насильство з боку російських солдатів, а представник Global Survivors Fund зауважив, що «багато чоловіків, які вижили, пішли на співпрацю з правоохоронцями, щоб боротися за свої права та справедливість».⁹⁰

Неналежне поводження та дискримінація з боку слідчих та державних установ

Люди, які стали жертвами СНПК та інших форм гендерного насильства, пов'язаного з конфліктом, мають підстави хвилюватися, що звернення до органів влади може що може призвести до повторної травматизації. Це особливо актуально, оскільки слідчі та судді часто недостатньо підготовлені та не знають підходів для роботи з постраждалими.

«Правоохоронна система та сектор безпеки і оборони все ще залишаються досить патріархальними структурами, що функціонують за стереотипними підходами до гендерних злочинів та питань рівноправності», — сказав колишній заступник Генерального прокурора Мамедов.

⁸⁷ Наприклад, Еліс Спері. «Вороги всередині: українська жінка захистила свою дочку від російських солдатів — і була звинувачена у співпраці з ворогом», *The Intercept* (27 вересня 2023 р.).

⁸⁸ Інтерв'ю з Галиною Скіпальською, 31 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

⁸⁹ Інтерв'ю з Галиною Скіпальською, 31 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

⁹⁰ Вероніка Стрижинська. «Репарації, що мають бути виплачені жертвам сексуального насильства під час війни в Україні», *The Guardian* (26 квітня 2024 р.).

«Попри офіційні заяви центральної влади про впровадження підходів, орієнтованих на постраждалих, і дотримання принципу «не нашкодь», на регіональному рівні досі залишається нагальна потреба у подоланні упереджень і стереотипів щодо цієї категорії прав».⁹¹

Представниця правозахисної ЛГБТКІ та феміністичної організації «Інсайт» Олена Шевченко зазначила, що система розслідування загалом є негуманною та бюрократичною, що може деморалізувати людей, які намагаються повідомити про травматичні події. «Вони неналежним чином поводяться з людьми», — сказала вона. «Ви нічого не отримаєте від цього, крім повторної травми».⁹² Шевченко знає це з власного досвіду.: на неї напали на вулиці на початку повномасштабного вторгнення, очевидно на ґрунті ненависті.⁹³

«Щоб розібратися з тим, як зареєструвати свою справу для розслідування, вам доведеться щонайменше три-п'ять разів відвідати поліцейську дільницю», — сказала вона. «Різні люди будуть звертатися до вас, щоб задати одні й ті ж самі питання». Іноді поліція не хоче реєструвати справу, у цьому випадку потерпілому доводиться звертатися до суду, щоб зобов'язати поліцію її зареєструвати. «Незалежно від суті, справа перетворюється на бюрократичний кошмар, весь тягар якого покладається на жертву... Я не думаю, що хтось зможе вижити в цій системі».⁹⁴

Шевченко додала, що представники спільноти ЛГБТКІ+ також можуть стикатися з гомофобією в процесі подання заяви.⁹⁵ Віталій Матвєєв, директор організації «Прожектор», розповів про досвід їхніх ЛГБТКІ+-клієнтів. «Зі свого досвіду та з досвіду наших клієнтів ми знаємо, що іноді, коли ви звертаєтесь в поліцейську дільницю для того, щоб подати заяву або розповісти їм про справу, яка стосується вашої сексуальної орієнтації, ви можете зіштовхнутися із дискримінацією чи гомофобією зі сторони правоохоронних органів», — сказав Матвєєв.

Із семи задокументованих «Прожектором» випадків жорстокого поводження з представниками ЛГБТКІ+ під час російської окупації Херсона лише одна жертва погодилася поговорити з українською прокуратурою.⁹⁶

У 2022 році ОГП прийняв стратегічний план з метою покращення розслідування справ СНПК. План спрямований на впровадження у всіх слідчих установах програм, як-от: «орієнтованість на потерпілих, інформування про травматичний досвід та врахування гендерних аспектів». ОГП також створив спеціальний підрозділ, що спеціалізується на справах СНПК.⁹⁷

Але масштаби цих ініціатив обмежені. Начальниця управління щодо розслідувань СНПК Анна Сосонська повідомила, що у київській штаб-квартирі ОГП працюють лише 10 спеціалізованих прокурорів, а в пріоритетних регіонах поблизу лінії фронту працює лише декілька спеціалізованих прокурорів. За її оцінками, всього в Україні налічується близько 100 спеціалізованих прокурорів.

«Я повинна сказати, що робочих рук бракує», — сказала Сосонська. «Українська система документування, виявлення та розслідування військових злочинів перевантажена».⁹⁸

Жертви насильства часто не розуміють, який сенс у тому, щоб повідомляти про злочин, та що це змінить. У багатьох випадках вони не знають особи злочинців, а навіть якщо й знають, то сумніваються, що винних буде притягнуто до відповідальності.

«Припустимо, я хочу справедливості та повідомлю про злочин СНПК, але як прокуратура зможе встановити особу цього зловмисника», — зауважила Христина Кіт, представниця «ЮрФем». «Що буде після цього? Яку допомогу я отримаю від нашої держави? Люди не вбачають сенсу у цих діях... Тому виникає дуже логічне запитання «навіщо мені про це повідомляти?»»⁹⁹

Ці прогалини впливають на постраждалих і відбивають бажання займатися пошуком справедливості. Крім того, існує нагальна потреба у співчутті та розумінні цієї проблеми серед медичних працівників. Якби ці фахівці були належно підготовлені, вони могли б відігравати ключову роль у фіксації доказів травм та направленні постраждалих на отримання додаткової допомоги.

91 Переписка з Гюндузем Мамедовим, 1 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

92 Інтерв'ю з Оленою Шевченко, 27 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

93 Діана Саркісова. «Олена Шевченко бореться за найбільш вразливих людей України», *Time* (2 березня 2023 р.).

94 Інтерв'ю з Оленою Шевченко, 26 листопада 2023 року. [Зберігається в архіві CUNY].

95 Там само.

96 Інтерв'ю з Віталієм Матвєєвим, 20 жовтня 2023 року. [Зберігається в архіві CUNY].

97 Офіс Генерального прокурора України. «Стратегічний план щодо реалізації повноважень прокуратури у сфері кримінального переслідування за сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом» (26 червня 2022 р.).

98 Інтерв'ю з Анною Сосонською, 5 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

99 Інтерв'ю з Христиною Кіт, 28 червня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

Людмила Гусейнова, українка, яка пережила сексуальне насильство та три роки ув'язнення в руках російських військових, а тепер займається юридичним захистом постраждалих. Вона розказала репортеру про свій досвід. У лікарні після її повернення з полону, вона мала досвід спілкування з лікарями, які не були навчені лікувати жертв сексуального насильства. «Я зовсім не звинувачую тамтешніх лікарів, але вони не були готові мати справу з кимось на кшталт мене... Вони не знали, як підійти до мене чи поговорити зі мною, що завдало ще більшої психологічної шкоди в довгостроковій перспективі».¹⁰⁰

Федір Дунебабін, який є директором Фонду Муквеге в Україні, а також Global Survivors Fund, сказав, що постраждалі також не довіряють слідчим Організації Об'єднаних Націй з прав людини, оскільки багато українців помилково вважають, що ООН могла зупинити російське вторгнення, але не зробила цього. Дунебабін також додав, що оскільки агентства ООН іноді висвітлюють задокументовані випадки у публічних звітах, деякі постраждалі побоюються, що конфіденційність їх даних може бути порушена.¹⁰¹ Хоча це може обмежити рівень усвідомлення міжнародною спільнотою масштабів гендерного насильства, пов'язаного з конфліктом, у тому числі сексуального насильства, держави-донори повинні працювати над створенням сприятливих умов для повідомлення про порушення, встановлення правосуддя та покращення емоційного стану жертв насильства.

Страх помсти з боку кривдника

Основна кількість свідчень щодо гендерно обумовленого насильства, включаючи сексуальне насильство, пов'язаного з конфліктом, надходять з територій, які були звільнені українськими військами від російської окупації. Однак ці регіони, як правило, знаходяться близько до лінії фронту, і місцеві жителі мають обґрунтовані побоювання щодо можливого повернення російських військ або безпеки своїх близьких на територіях, що все ще перебувають під окупацією.

Наприклад, російські війська укріпилися на іншому березі річки, недалеко від міста Херсон і навколишніх сіл, які були звільнені українськими військами в листопаді 2022 року. «Жінки, яких під час окупації зґвалтували росіяни, не можуть бути впевненими, що через два дні російська армія знову не займе їхнє село. Вони думають, що якщо вони вже дали свідчення, їхня доля вирішена, і їх вб'ють, щоб запобігти розголосу», — сказала Ірина Довгань, постраждала від СНПК, яка очолює організацію допомоги потерпілим під назвою «СЕМА Україна».¹⁰²

Інтервенції та рекомендації

Зміни в законодавстві України

Верховна Рада України прийняла закон про створення системи «невідкладних проміжних репарацій» для осіб, які пережили СНПК. Після набрання чинності цей закон потребуватиме негайного впровадження.

На додаток до надання негайної фінансової допомоги, закон передбачає чітке визначення сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, у контексті російського вторгнення, що, на думку правових експертів, значно спростить роботу прокурорів.

Закон ґрунтується на пілотній програмі, яку з весни 2024 року реалізує Global Survivors Fund. У межах цієї програми вже зареєстровано до 500 постраждалих, які отримають проміжні компенсації у розмірі 3000 євро.¹⁰³ Кодифікація в законодавстві визначення СНПК (сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом) у контексті російського вторгнення не лише спростить роботу прокурорів, зазначив Федір Дунебабін, представник GSF в Україні, а й полегшить процес надання державних пільг постраждалим, зокрема на медичне обслуговування.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Вероніка Стрижинська. «Репарації, що мають бути виплачені жертвам сексуального насильства під час війни в Україні», *The Guardian* (26 квітня 2024 р.).

¹⁰¹ Інтерв'ю з Федором Дунебабіним, 30 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

¹⁰² Інтерв'ю з Іриною Довгань, 30 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

¹⁰³ Інтерв'ю з Федором Дунебабіним, 30 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY]; Вероніка Стрижинська. «Репарації, що мають бути виплачені жертвам сексуального насильства під час війни в Україні», *The Guardian* (26 квітня 2024 р.).

¹⁰⁴ Інтерв'ю з Федором Дунебабіним, 30 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

Закон охоплює широкий спектр форм сексуального насильства, таких як зґвалтування, примусова вагітність, калічення геніталій, сексуальне рабство, примусове оголення та інші подібні дії.¹⁰⁵

Проект підтримала перша леді України Олена Зеленська. Для його розробки було залучено велику кількість громадських організацій, які надавали консультації з приводу тих чи інших питань, а деякі з представників громадських організацій надали інтерв'ю для цього звіту.¹⁰⁶

Система відшкодування також здатна заохотити більше постраждалих надавати свідчення слідчим, оскільки це дає чіткий стимул для взаємодії з державною системою, яка потім може направити постраждалих до прокуратури. За словами Анни Сосонської, перед запуском пілотної програми основним способом пошуку постраждалих була безпосередня робота з цивільним населенням на звільнених територіях. Тепер існує система, за допомогою якої жертви можуть до них звернутися.

«Тож тепер усе змінилося, і постраждалі починають ділитися своїми показаннями з Офісом Генерального прокурора», — сказала Сосонська. «Я здивована, тому що не вірила до кінця, що це спрацює».¹⁰⁷

Правові реформи та інші заходи для захисту прав ЛГБТІК+-людей

Олена Шевченко, представниця правозахисної ЛГБТІК+ та феміністичної організації «Інсайт», наголошує на важливості формулювання закону про репарації таким чином, щоб він не дискримінував людей, які перебувають в одностатевих стосунках. Важливо уникнути ситуацій, коли людина, яка втратила партнера в різностатевому шлюбі, має право на матеріальну допомогу, натомість особа з одностатевим партнером може бути позбавлена цього права, оскільки Україна наразі не визнає одностатеві партнерства.¹⁰⁸

Шевченко також зазначає, що необхідно внести зміни до законодавства щодо злочинів на ґрунті ненависті, щоб закон передбачав відповідальність за злочини проти представників спільноти ЛГБТІК+. Це надзвичайно важливо для забезпечення можливості судового переслідування випадків насильства проти квір-людей, скоєних військовими, відповідно до українського законодавства.

ЛГБТІК+-організації, що надають юридичну підтримку жертвам переслідувань або займаються документуванням справ, також потребують більшої фінансової підтримки для ефективної реалізації цієї діяльності. Окрім прямої гуманітарної допомоги, міжнародні донори повинні забезпечити підтримку юридичної та правозахисної роботи, зокрема в частині документування.¹⁰⁹

Освіта населення

Соціальні служби підкреслюють важливість освітньої діяльності, спрямованої на інформування постраждалих та громадськості про права постраждалих і механізми притягнення військових злочинців до відповідальності. Це передбачає не лише психосоціальну підтримку, а й юридичну та матеріальну допомогу жертвам, щоб вони могли задокументувати свої справи та звернутися до слідчих.

Постраждалі також повинні бути безпосередньо залучені до процесу створення механізмів звітності та підтримки, — зазначила Галина Скіпальська, представниця Українська фундація громадського здоров'я.¹¹⁰

Навчання та система контролю

Правозахисники кажуть, що потрібно більше зосередитись на розвитку навчальних програм, орієнтованих на підготовку слідчих до роботи із постраждалими від насильства. Крім цього потрібно запровадити систему контролю за тим, чи притримуються цих підходів працівники правоохоронних органів на практиці. Це та сфера, з якою нам можуть допомогти міжнародні організації, вважає Христина Кіт, представниця «ЮрФем».

¹⁰⁵ Проект Закону «Про статус осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України, та невідкладні проміжні репарації» (9 жовтня 2023 р.).

¹⁰⁶ Вероніка Стрижинська. «Репарації, що мають бути виплачені жертвам сексуального насильства під час війни в Україні», *The Guardian* (26 квітня 2024 р.).

¹⁰⁷ Інтерв'ю з Анною Сосонською, 5 серпня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

¹⁰⁸ Інтерв'ю з Оленою Шевченко, 29 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

¹⁰⁹ Там само та інтерв'ю з Андрієм Кравчуком, 29 червня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

¹¹⁰ Інтерв'ю з Галиною Скіпальською, 31 липня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

«У нас було багато тренінгів для слідчих і прокурорів, і тепер іноді ... [вони все ще] не хочуть співпрацювати з експертами-психологами під час допитів», — сказала Христина. «Ми зараз помічаємо, що не всі слідчі, а тим більше поліцейські... використовують ці знання на практиці, і в нас повинна бути якась система контролю їхньої роботи».¹¹¹

Документування злочинів у випадку, коли жертва перебуває в еміграції

Декілька респондентів висловили бажання, щоб іноземні правоохоронні органи та НУО зібрали свідчення тих, хто вижив, і свідків, які виїхали за кордон. За оцінками УВКБ ООН, 6,3 мільйона українців — близько 15 відсотків довоєнного населення країни — покинули країну з початку повномасштабного вторгнення станом на кінець 2023 року.¹¹² Оскільки чоловікам призовного віку заборонено покидати країну, переважна більшість дорослого населення, що емігрувало за кордон, — це жінки. Є висока ймовірність, що серед них є жертви СНПК або інших воєнних злочинів, але українським слідчим важко достукатися до них.

«Таким чином ми втратили величезну масу доказів, величезну масу інформації, яка може бути корисною зараз для проведення розслідувань», — сказала прокурор Сосонська. Наразі для отримання заяви від українців за кордоном існує один єдиний варіант. Для цього потрібно за допомогою Департаменту міжнародного співробітництва Офісу Генерального прокурора звернутися до уряду приймаючих країн, щоб їхні слідчі органами організували запис показань — система, яка є громіздкою та дає ненадійні результати. «Саме тому я дуже хочу залучити неурядові організації до співпраці з українцями задля документування таких злочинів».

Додаткові рекомендації

Ці рекомендації значною мірою базуються на рекомендаціях Global Protection Cluster (Глобального кластеру захисту) в Україні, — мережі агенцій ООН та неурядових організацій, які займаються питаннями захисту в країні. Цей кластер є ключовим ресурсом для розробки подальших стратегій і вказівок.¹¹³

Окрім заклику до всіх залучених сторін дотримуватися Рекомендацій кластеру захисту щодо гуманітарних евакуацій цивільного населення в Україні, з особливою увагою до дітей, серед їхніх рекомендацій є наступні пункти:

Український уряд та органи влади

- ▶ Реагування на випадки СНПК та інші форми гендерного переслідування на законодавчому рівні: необхідно включити до законодавства положення про попередження та реагування на сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, (СНПК) та інших форм гендерно обумовленого переслідування, забезпечуючи належні інструменти розслідування та правові засоби.
- ▶ Забезпечення підзвітності перед постраждалими: інтегруйте «підзвітність перед постраждалими» щодо планування та впровадження політики з акцентом на підході, орієнтованому на постраждалих.
- ▶ Підтримка місцевих служб боротьби з гендерно обумовленим насильством: надайте державні субсидії для місцевих служб боротьби з ГОН, щоб гарантувати їхню ефективність, забезпечення ресурсами, стабільне фінансування та тісну взаємодію з громадою.
- ▶ Створення національних протоколів: розробіть національний протокол клінічного ведення випадків зґвалтування і насильства з боку інтимного партнера, наголошуючи на безпеці, конфіденційності та повазі до постраждалих. Проведіть реформування політики обов'язкового звітування, започаткуйте збір судово-медичних доказів і створіть систему конфіденційних даних для підтримки постраждалих.
- ▶ Розширення заходів протидії гендерному насильству: необхідно залучати донорську підтримку для посилення комплексних ініціатив, спрямованих на боротьбу з гендерним насильством, включаючи домашнє насильство, приділяючи особливу увагу зміні гендерних норм та підтримці реінтеграції ветеранів у післявоєнне суспільство в межах виконання Стамбульської конвенції.

Донори

Потрібно продовжувати та розширювати фінансування організацій, які надають допомогу жінкам та представникам спільноти ЛГБТКІ+, постраждалим від гендерно обумовленого насильства: підтримуйте організації, що працюють над запобіганням ГОН, зменшенням ризиків і наданням допомоги постраждалим від війни в Україні. Основний акцент має бути на безперервних, орієнтованих на потреби постраждалих послугах, підвищенні обізнаності, забезпеченні доступу до життєво важливої інформації та підвищенні можливостей організацій надавати якісну підтримку групам ризику та постраждалим.

¹¹¹ Інтерв'ю з Христиною Кіт, 28 червня 2024 року. [Зберігається в архіві CUNY].

¹¹² УВКБ ООН. «Ситуація в Україні — огляд ситуації на 2023 рік».

¹¹³ Глобальний кластер захисту в Україні. «Україна: оновлення аналізу стану захисту — нагальна потреба в захисті в умовах збройного конфлікту та насилля» (липень 2024 р.).

- ▶ Цільове фінансування гуманітарних потреб та потреб розвитку: забезпечте виділення достатнього фінансування для стабільного доступу до якісних інтервенцій у сфері ГОН. Враховуючи при цьому готовність до надзвичайних ситуацій, а також розслідування злочинів за гендерною ознакою, зокрема сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом (СНПК), і інших форм переслідування за гендерною ознакою.
- ▶ Посилення спроможності місцевих органів влади: співпрацюйте з місцевими жіночими організаціями та спільнотою ЛГБТКІ+ для створення можливостей, спрямованих на зміцнення спроможності цих організацій. Це стосується як жіночих та правозахисних організацій, так і правозахисних організацій ЛГБТКІ+, а також регіональних і місцевих органів влади. Метою є забезпечення ефективної співпраці для якісного реагування на інтервенції у сфері гендерно обумовленого насильства (ГОН).
- ▶ Забезпечте доступ до високоякісних послуг для жертв гендерного насильства, орієнтуючись на вразливі групи: надайте всім вразливим групам населення — включаючи жінок, чоловіків, дівчат, хлопців, осіб з інвалідністю, представників спільноти ЛГБТКІ+, ромів, іммігрантів та інших — доступ до якісних послуг для жертв ГОН, що враховує їхні потреби.
- ▶ Покращення розуміння серед гуманітарних організацій: сприяйте покращенню розуміння серед гуманітарних організацій у різних секторах щодо того, як правильно зберігати докази переслідувань за гендерною ознакою, знижувати ризики гендерно обумовленого насильства та дотримуватися принципу «не нашкодь» під час роботи з постраждалими, особливо в зонах, близьких до лінії фронту.
- ▶ Підвищення обізнаності про ризики ГОН: продовжуйте покращувати обізнаність населення про ризики гендерно обумовленого насильства, профілактичних заходів та доступності послуг, щоб забезпечити своєчасний доступ до необхідної допомоги для постраждалих та осіб, які належать до групи ризику.

Сектор боротьби з гендерно обумовленим насильством і партнери

- ▶ Покращення доступу до інтервенцій ГОН: необхідно продовжувати роботу над підвищенням якості, доступності послуг, а також над покращенням ефективності скерування постраждалих для їх отримання. Особливу увагу слід приділити віддаленим і важкодоступним районам, що знаходяться поблизу лінії фронту, на півночі, півдні та сході України.

MADRE

HUMAN RIGHTS &
GENDER JUSTICE CLINIC

| MAIN STREET
LEGAL SERVICES

CUNY SCHOOL OF LAW